

Preventivní program - školní neúspěšnost

1. Charakteristika školní neúspěšnosti

Školní neúspěšnost je z hlediska pedagogicko-psychologického a socio-pedagogického chápána jako selhávání žáka v podmínkách školního edukačního programu nejen špatným prospěchem, ale také vytvářením negativních psychických postojů a emočních stavů ve vztahu k vlastnímu učení, ke vzdělávání, k učitelům, spolužákům a obecně ke škole. Neprospěch je téměř vždy způsoben souborem mnoha příčin, které je třeba včas rozkrýt a přijmout účinná opatření směřujících k nápravě. Podpora školního úspěchu vychází zejména z atmosféry školy, ve které je nejen podporováno učení každého žáka, tedy dobrými mezilidskými vztahy jak mezi žáky, tak mezi žáky a pedagogy.

Strategie předcházení školní neúspěšnosti vychází z vyhlášky č. 197/2016 Sb. kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. Dle paragrafu 7 odstavce 3 škola zpracovává a uskutečňuje program poradenských služeb a preventivní program školy včetně strategie předcházení školní neúspěšnosti, šikaně a dalším projevům rizikového chování. Jejím cílem je vyhledávání potencionálně neúspěšných žáků a vytváření podmínek ke zlepšení jejich školní úspěšnosti.

2. Příčiny školní neúspěšnosti

Školní neúspěšnost je vážným problémem, jehož řešení si vyžaduje náročnou práci s žákem a často také s rodiči žáka. Bývá důsledkem individuálních rozdílů v osobnosti žáků, v jejich výkonnosti, motivaci i jejich rodinném zázemí. Neprospěch je často způsoben souborem příčin, které je třeba dobře rozpoznat. Učitelé spolupracují se školním speciálním pedagogem.

3. Nejčastěji má na školní úspěšnost nebo neúspěšnost vliv:

- a) osobnost dítěte - snížená inteligence, nedostatečná paměť, emoční labilita, nízká odolnost vůči zátěži, poruchy učení, poruchy chování a jiné zdravotní komplikace žáka
- b) nepodnětné rodinné prostředí, žáci ohrožení sociálně nežádoucími jevy, problémy ve vztazích v rodině nebo ve škole (mezi kamarády, ve třídě, vztah s učitelem)
- c) špatná docházka do vyučování – neúčast žáků ve výuce, z toho plynoucí špatné porozumění probírané látce a následné nezvládnutí učiva.

4. Řešení školní neúspěšnosti

Při řešení školní neúspěšnosti je nezbytná spolupráce školy, dalších odborníků, rodiny a v neposlední řadě samotného žáka. Podpora rodiny je v tomto procesu nenahraditelná i s ohledem na volbu budoucího povolání a budoucí život. V první řadě je nutné podrobit dítě kvalitní pedagogické, speciálně-pedagogické a případně psychologické diagnostice, aby byly odhaleny konkrétní příčiny selhávání žáka ve škole. Diagnostika žákových možností, učebních stylů a vzdělávacích potřeb nám pak umožní nastavit vhodná opatření. Je potřeba reagovat včas tak, aby žák byl schopen zastavit svůj pokles výkonu a případně se vrátit mezi "školsky úspěšné žáky".

Základem účinného řešení školní neúspěšnosti je správné rozpoznání příčin, které mohou zahrnovat:

- školní nezralost, nerovnoměrné vyžívání kognitivních schopností
- osobnost dítěte (temperament, emoční labilita, nízká odolnost vůči zátěži apod.)
- snížení rozumových schopností, vývojové poruchy učení nebo chování, potíže na podkladu SPU
- zdravotní problémy žáka (včas nerozpoznané smyslové vady – sluchu a zraku, častá krátkodobá absence nebo dlouhodobá absence z důvodu nemoci, duševní onemocnění, neurotické obtíže žáka apod.)

- rodinné prostředí (nepodnětné prostředí, nezám rodířů o řkolu a řkolní dění, nezám rodířů o spolupráci se řkolou, nedostatečná kontrola nad domácí přípravou ze strany rodířů, střídavá péče, nadměrně ochranné rodinné prostředí apod.)
- ohrožení sociálně patologickými jevy (říkana, užívání návykových látek, patologické hráčství, poruchy příjmu potravy, vandalismus, zářkoláctví, syndrom CAN apod.)
- řák odlišné národnosti
- příchod řáka z jiné řkoly
- přechod řáka na 2. stupeň aj.

5. Strategie řešení situace, kdy dojde k ohrožení řkolního úspěchu:

Je uplatňován třístupňový model péče

1. Individuální pomoc vyučujícího v rámci běžné výuky.
2. Zapojení řkolního poradenského pracoviště.
3. Zapojení řkolského poradenského zařízení (PPP/SPC) či jiných orgánů a institucí

Postup řkoly:

- Po prvním čtvrtletí zpravidla třídní učitelé písemně informují rodiče řáků, kteří za toto čtvrtletí neprospívají (jsou hodnoceni známku nedostatečný nebo dostatečný, či vyučující vyhodnotí vývoj jako rizikový). Pokud řák neprospívá více než 14 dnů, nebo se u něj objevují psychosomatické obtíže, kontaktuje třídní učitel zákonné zástupce v kratším časovém úseku.
- Podle zájmu je možné využít individuální konzultaci řáka s výchovným poradcem, řkolním speciálním pedagogem (případně rodičů, řáka a VP) - diagnostika řkolní neúspěšnosti a poradenství (např. nastavení podpory při učení, zjištění učebních stylu).
- Pokud se situace nezlepřuje, bude nabídnut řákovi podpůrný plán.
- Pokud řák zameřká více než 35 % výuky, vyvolává se jednání s rodiči preventivně (TU, řák a rodič, případně učitel předmětu). Nastaví se podpora řákovi tak, aby byl schopen kompenzovat svou absenci (plán práce, termíny zkouření, obsah učiva, možnost individuální konzultace, doučování se spoluřáky atd.).

6. Postup při identifikaci dítěte ohroženého řkolním neúspěchem:

1. Včasné podchycení řakových potíží jednotlivými vyučujícími. Ti zejména vyhodnotí, zda jde o ojedinělý výpadek, nebo trvalejší problém. V takovém případě je informován třídní učitel a pracovníci řkolního poradenského pracoviště. V této fázi může být řák detekován i aktivním vyhledáváním pracovníků poradenského pracoviště (depistáže, následky v hodinách apod.).
2. Třídní učitel ověří, zda jde o problém spojený jen s jedním vyučovacím předmětem, nebo zda se týká více vyučovacích předmětů, případně i ve spojení s výchovnými problémy. Vedení řkoly vyhodnocuje, zda ke zvýšené neúspěšnosti nedochází jen u některých vyučovacích předmětů, nebo jen u některých vyučujících. Na toto téma případně zaměřuje svoji kontrolní a hospitační činnost, zajiřtuje zpětnou vazbu od rodičů řáků (evaluační dotazníky).
3. Situace, kdy je řák ohrožen řkolním neúspěchem, je dále vyhodnocována:
 - a) na metodických sdruženích
 - b) na řhůzkách řPP (Navrhují se řešení v podobě zavedení různých forem PO1. řkola má vlastní strategii práce s řáky s potřebou podpůrných opatření, tuto strategii naplňuje a vyhodnocuje její účinnost. řPP systematicky eviduje výsledky a pokroky řáků s potřebou podpůrných opatření.
 - c) pedagogických radách
 - d) předmětových komisí
4. Podle závažnosti problému třídní učitel kontaktuje zákonné zástupce, nabídne osobní jednání s jednotlivými vyučujícími, případně s výchovným poradcem, metodikem prevence, speciálním

pedagogem či dalšími členy školního poradenského pracoviště. O jednáních se vedou písemné záznamy, které vždy obsahují doporučení školy vůči žákovi a rodičům a postoj rodičů a žáka k nim. Vyučující daného předmětu si po dohodě se zákonným zástupcem sjedná datum schůzek k průběžnému vyhodnocování dílčího pokroku nebo pokračujícího neúspěchu.

5. Kromě individuálních pohovorů je možné svolat ve specifických případech jednání výchovné komise.
6. V případě, že jsou zavedena podpůrná opatření nedostačující (při průběžných hodnocení nedochází k požadovanému zlepšení situace), jsou zákonní zástupci s tímto faktem obeznámeni a je jim doporučena návštěva školského poradenského pracoviště (PPP/SPC). Škola realizuje PO různého stupně dle doporučení těchto institucí. V situacích, kdy se jedná o závažnější výchovné problémy, ohrožení dítěte či výskyt sociálně patologických jevů spolupracuje škola s dalšími institucemi (OSPOD, SVP, Poradna pro rodinu apod.).

7. Nástroje a možná opatření k předcházení školní neúspěšnosti

- zajištění vstřícného a přátelského prostředí ve třídách a škole
- kladení přiměřených nároků na žáka, stanovení přiměřeného rozsahu učiva
- poskytování individuální podpory pro rozvoj kognitivních i sociálních dovedností
- monitorování docházky žáka
- důsledná kontrola splnění zadaných úkolů
- zdůrazňování pozitivních stránek, oceňování žákovy jedinečnosti
- vytvoření prostoru pro sdílení žakových vlastních názorů
- podpora aktivity žáka, umožnění příležitosti k zažití úspěchu
- motivující přístup k žákovi – důraz na pozitivní hodnocení
- podpůrné pomůcky (přehledy)
- podpůrné aktivity – oznamování termínů písemných prací a zkoušení, slovní hodnocení
- zajišťování vhodných pomůcek vzhledem k odlišným stylům učení (preference vizuálního nebo sluchového vnímání)
- seznamování s možnými styly učení a vědomé používání nejvhodnějších stylů žákem
- průběžné sledování a vyhodnocování úspěšnosti žáků v průběhu, při ukončování vzdělávání a v dalším vzdělávání či profesní dráze (práce s výsledky v zájmu zkvalitnění vzdělávání)
- vytváření rovné příležitosti každému žákovi ke vzdělávání bez ohledu na jeho pohlaví, věk, etnickou příslušnost, kulturu, rodný jazyk, náboženství, rodinné zázemí, ekonomický status nebo speciální vzdělávací potřeby
- podpora osobnostního rozvoje žáka, rozvíjení otevřenosti, tolerance a respektu vůči jinakosti (žádný žák nesmí být vyčleňován z kolektivu)
- v rámci DVPP rozvíjení klíčových dovedností pedagogů a asistentů pedagoga
- nabídka pomoci pro žáky, kteří potřebují řešit subjektivně náročné životní situace (podpora pedagogů, asistentů pedagoga, pracovníků ŠPP, odkázání na různé zdroje pomoci – reklamní letáky, internetové zdroje, mobilní aplikace, poradenské organizace, sociální služby apod.)
- individuální konzultace, doučování, kompenzace nedostatků pomocí speciálně pedagogických postupů
- pomoc při začleňování žáka do třídního kolektivu
- zvýšená práce pedagogů s kolektivem třídy (efektivní uchopení třídnických hodin), podpora klimatu třídy
- sestavení a vzdělávání podle plánu pedagogické podpory, individuálního vzdělávacího plánu
- uzavření dohody mezi zákonným zástupcem a školou

Škola průběžně vyhodnocuje úspěšnost těchto opatření, dlouhodobě sleduje žáky s riziky neúspěšnosti, poskytuje jim pomoc a podporu k jejímu překonání, zohledňuje vnější prostředí ovlivňující výsledky žáků a přijímá případná opatření k zamezení rizikového chování.

V Určicích 1. 9. 2023

Mgr. Marcela Melková
ředitelka školy